

ШАШКЕВИЧІЯНА SHASHKEVYCHIANA

1843

1963

Ч. 1 Р. I.

Вінніпер

Листопад 1963

Шашкевичіана

Shashkevychiana

Збірник Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу

Periodical of
Markian Shashkevych Centre

Périodique du
Centre Markian Shashkevych

Збірник присвячений життю, творчості й культові Маркіяна Шашкевича.
Появляється в листопаді й червні, місяцях народження і смерті
Пробудителя.

Видає Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу

Редагує Колегія.

Відповідальний редактор: М. Г. МАРУНЧАК

З М І С Т

<i>Від Редакції</i>	1
<i>Ярослав Рудницький: What's Past Is Prologue</i>	2
<i>Леся Українка: На роковини М. Шашкевичу</i>	3
<i>Володимир Радзикович: Романтизм як джерело українського літературного і національного пробудження та виступ М. Шашкевича</i>	4
<i>Степан Кікта: Шашкевич у філателії</i>	9
<i>Михайло Марунчак: До історії Товариства ім. М. Шашкевича в Золочеві</i>	17
<i>о. Йосиф Пуляк: Шашкевичівські роковини та Парк М. Шашкевича</i>	25
Шашкевичіана на сторінках преси	28
З надісланих листів	30
Ті, що їм завдячуємо появу "Шашкевичіани"	32

Окладинку оформив мистець Роман Коваль.

Передплата: Один долар на рік, одне число — 50 центів.

Адміністрація радо вітає гуртову передплату на кілька років наперед.

Друк і папір оплатив п. Мирослав Співак з Вінніпегу.

Відповідальний за адміністрацію: ТОМА КОБЗЕЙ.

Адреса редакції й адміністрації: **MARKIAN SHASHKEVYCH CENTRE**
49 Euclid Avenue, Winnipeg 4, Man.
Canada.

Друкарня Видавництва "Поступ", 418 Ебердін Евню, Вінніпег.

Від Редакції

Випускаємо в світ перше число “Шашкевичіяни”— періодичне видання Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу. “Шашкевичіяна” ставить перед собою широкі, а разом і специфічні завдання. Передовсім її сторінки будуть відкриті перед дослідниками творчості Маркіяна Шашкевича й його ролі в літературному та національному відродженні нашого народу. Важливе завдання сповнятиме “Шашкевичіяна” в плеканні культу Великого Маркіяна поза кордонами Батьківщини.

“Шашкевичіяна” підготовляє теж до передруку на своїх сторінках унікальні праці про Маркіяна Шашкевича, що сьогодні вже стали бібліографічною рідкістю.

“Шашкевичіяна” повинна стати ланкою між тисячними шанувальниками о. Маркіяна в розсіянні сущими та такими ж на Рідних Землях і в’язати їх ідейними вузлами в одну велику родину.

“Шашкевичіяна” стане реєстратором Архіву і Бібліотеки Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу. Зі сторінок “Шашкевичіяни” читачі довідаються, як проходить праця над перебудовою пам’ятника та над влаштуванням Парку Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу.

“Шашкевичіяна” появляється в стодвадцятій річницю смерті Поета-Пробудителя. Цей друкований періодик заступає циклоstileве видання, що мало стати тільки бюлетеном Заповідника. Цей поступ завдячуємо в першій мірі людям доброї волі, що в своєму листуванні запевнили нам моральну та матеріальну піддержку. Остаточні переконали нас в цьому надіслані пожертви патріотичних звеличників Великого Маркіяна, які не жаліли жертвувати значні суми й тим самим допомогли зреалізувати початковий намір Кураторії Заповідника. Саме цим жертводавцям, добродіям і фундатором належить окрема щира подяка від усіх, що одержують це число в руки.

Чи сповнятимемо належно ці завдання, залежатиме від постави нашої великої спільноти на еміґрації. Ми переконані, що так. З цією вірою приступаємо до праці.

Редакція “Шашкевичіяни”

Ярослав Рудницький

WHAT'S PAST IS PROLOGUE

Оці слова В. Шекспіра як не мога краще характеризують важливість минулого для по- й роз-будови майбутнього. Без минулого та його плекання кожній спільноті грозить занепад і загибля, і навпаки, плекання традицій є великою запорукою майбутності даної групи, суспільності, народу.

Ці основні правди в розвитку історії спільнот уже давно зрозуміли в широкому культурному світі. Отак наприклад Фолгерів Архів-Бібліотека в Вашингтоні, це світова збірка шекспіріяни, Дім-Музей Лонгфелло в Кембрідж, Масс., зберігає пам'ять цього американського поета для майбутніх поколінь; шотландці з гордістю відвідують меморіяльні місця Р. Бурна в Аллоуай, Шотландія, те саме торкається англійців, коли йде про Стратфорд над Ейвоном; Дім-Заповідник Гете в Франкфурті, чи Шіллерівський Осередок у Марбаху в Німеччині, збирають і зберігають матеріали про життя й творчість великих німецьких письменників. В Києві Музей ім. Т. Шевченка зосереджує шевченкіяну на Рідних Землях. Можна наводити ще багато прикладів існування т. зв. меморіяльних заповідників, але й цих кілька вистарчить вповні, щоб зрозуміти потребу й доцільність існування Шашкевичівського Заповідника в Вінніпегу, створеного, як відомо, дня 21 жовтня 1962 року, а дату офіційного відкриття, прийнято дату народження Маркіяна Шашкевича, цебто 6-ий листопад згадуваного року.

Завдання Заповідника ясно окреслені в першій відозві "До Української Спільноти у вільному світі". Тут між іншим читаємо: "Українській спільноті в діяспорі приходиться зберігати, вирощувати та захищати зокрема вартості, що зараз в підсовєтській дійсності в Україні вони ізольовані, викривлювані, а в багатьох випадках в безоглядний спосіб нищені. Йдеться тут про вартості, що є невідлучними складниками української духовости, історії, науки, мистецтва й культури взагалі."

Виходячи з цих закладів ми зібрані на нараді рішили зайнятися збереженням духової спадщини Предвісника українського відродження та Пробудника Західно-Української Землі, що своїми писан-

нями промостив шлях українській народній літературі і звів сукромі українські голоси й річки в одне народне русло, що стало могутнім річищем всенароднього і державного ставання.

Заповідник Маркіяна Шашкевича в діяспорі — це конечна вимога нашого часу”.

Українська Громадськість глибоко й прихильно оцінила створення Шашкевичівського Заповідника. Вплинуло й впливає багато матеріалів. Заповідник уже тепер має всі дані на велике майбутнє.

Починаємо видавання “Шашкевичіяни” в надії, що вона допоможе вдержати зв’язок з Громадськістю і служитиме як трибуна вислову для нашого Заповідника, а тим самим буде центральним, спеціалізованим органом шашкевичіяни в найширшому розумінні цього слова.

Quod Bonum, Felix

Faustum, Beatumque Sit!

НА РОКОВИНИ М. ШАШКЕВИЧУ

Не він один її любив,
Віддавна Україну,
Поети славили в піснях,
Немов красу - дівчину.

Від неї переймали сміх,
І жарти і таночки,
Її байки, немов квітки,
Сплітали у віночки.

Той в ній давнину покохав,
Той мрію молоденьку, —
Він перший полюбив її,
Як син кохає нььку.

Хоч би була вона стара,
Сумна, змарніла, бідна, —
Для сина вірного вона
Єдина, люба рідна.

Вкраїна бачила нераз,
Як тії закоханці
Над вечір забували все,
Про що співали вранці.

І взявши дар від неї, йшли
До иншої в гостину;
Вони не знали, що то є
Любити — до загину.

Він перший за свою любов
Тяжкі дістав кайдани,
Але до скону їй служив
Без зради, без омани.

Усе знесла й перемогла
Його любови сила.
Того ж великого вогню
І смерть не погасила.

Хоч би була вона сліпа,
Каліка, недоріка, —
Мов рана ятриться в ньому
Любов його велика.

(1911)

Леся Українка

Володимир Радзикевич

РОМАНТИЗМ ЯК ДЖЕРЕЛО УКРАЇНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО Й НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОБУДЖЕННЯ ТА ВИСТУП М. ШАШКЕВИЧА*)

Романтизм, що розпочав свій тріумфальний хід по країнах Європи з хвилиною появи квазі-Оссіанових старокельтських героїчних пісень, виданих Мекферсоном (James Macpherson "The works of Ossian, 1765), та появи староанглійських балад, що їх у 1765 р. видав Персі (Thomas Percy "Reliques of Ancient English Poetry"), рвав пута раціоналізму й псевдаклясицизму та спричинив повну революцію в людській ментальності, революцію у філософії, літературі, мистецтві.

Не розум, голосив романтизм, а почування; не обсервація, а уява; не будні життя, а незвичайні пригоди й ситуації; не нотування й аналіза життєвих фактів, а віщі сни, ворожби, хвилини екстази, перечуття — поле поезії, поле поетичних задумів і поривань. Не ясний день, а темна ніч, повна таємних сил.

За такими небуденними подіями, незвичайними явищами, незбагненими таємницями шукали поети-романтики скрізь: у нетрях історичної бувальщини, в скарбниці народної творчості (піснях, казках, переказах, віруваннях), у глибинах морської душі. Оцю таємну, незбагнену, повну загадок сторінку всесвіту природи й людської душі намагалися вони розкрити не розумом, а поетичною інтуїцією.

Вихром перелетів і прошумів романтизм по країнах Західної Європи: Англії, Франції, Італії, Німеччини й зупинився в слов'янському світі, вишукуючи скрізь пилом забуття присипані пам'ятки своєї старовини, відкриваючи дорочінні жемчуги народної поезії, розбуджуючи й посилюючи національні почування народів.

І в Україні романтизм розбурхав дрімучі хвилі українського національного життя. На землях Центральної України позначився своїм переможним впливом у перших десятиліттях 19 віку на літературній творчості Григорія Квітки-Основ'яненка ("Мертвецький Ве-

ликдень”, “Конотопська Відьма”, “От тобі скарб”), Левка Боровинського (“Маруся”, “Зимний вечір”, “Розставання”, “Чорноморець”), Ізмаїла Срезневського, Опанаса Шпиговського, Амврозія Метлинського, Миколи Костомарова; викликав появу ряду збірок пісень та інших пам’яток народної творчості (кв. М. Цертелев, М. Максимович, І. Срезневський, А. Метлинський, П. Лукашевич); посилив розвиток наукової історіографії; започаткував студії над українською мовою; пробудив поетичний геній Тараса Шевченка. Українські поети-романтики, йдучи за домаганнями романтизму, збагачували свої поетичні твори мотивами народніх пісень, мотивами української народної фантастики, які надавали їхній творчості національний характер.

Усі ці факти літературного і наукового руху в Придніпрянщині в першій половині ХІХ сторіччя витворили в передових умів української інтелігенції розуміння повної відрубності української національної психіки, українського побуту й української мови й довели її до розуміння konieczности плекати й розвивати українську мову, збагачувати українські культурні надбання та окремим, власним шляхом вести все життя українського народу.

На західних українських землях романтизм покликав до життя “Русалку Дністрову” і не тільки овіяв своїм подувом усю літературну діяльність головного її автора, Маркіяна Шашкевича, але й зародив саму його велику ідею піднесення української народної мови на висоту мови літератури й науки, ідею повного самостійного життя тієї мови та повного самостійного життя української нації.

Передовсім уся літературна творчість Маркіяна Шашкевича носить виразний і сильний романтичний характер. Коли в поетів-романтиків був культ релігійної поезії, то прекрасні зразки такої глибоко відчуті релігійної лірики дав М. Шашкевич у своїх глибокою вірою і сильним національним почуванням навіяних “Русланових псальмах”: “Великий єсть Бог і велике ім’я Його . . .”, “Віра серця мого, як Бескид, твердо поставилась на любові . . .” і “Хто з Богом, Бог з ним . . .” Коли романтика звертала свою цильну увагу в минувшину народу, то й Шашкевич пішов за її вимогою, присвячуючи окремих відділ у “Русалці Дністровій” — “Старині”, пишучи розвідки на історичні теми: “О запорожцях і їх Січі”, “Історія навернення слов’ян на Христову віру”, переглядаючи “Слово о полку” та черпаючи теми й мотиви до своїх поетичних творів у померклій давниці (“Згадка”) та в історичній бувальщині України (Болеслав Кривоустий під Галичем”, “Наливайко”, “Хмельницького обступлення Львова”, “Погоня”).

Коли ж знову в поетів-романтиків життя людини змальоване часто в залежності від химерної долі, то й у поетичних творах Шашкевича “доля” — один із головних мотивів у чисто особистих ліричних поезіях (“Лиха доля”).

Романтика любила в небуденних надіях, незвичайних ситуаціях, часто нарочне неясних в розвитку сюжету, в описах понурих, грізних краєвидів, повних жахливої таємничості, використовувала народні вірування, мотиви народних пісень, їх мистецькі засоби: порівняння, символіку, ритміку, мову.

Всі ці моменти виступають часто й виразно в поетичних творах М. Шашкевича і в його казці “Олена”.

В “Погоні” татарин пориває дівчину; її брат здоганяє татарина і зводить з ним двобій; татарин стинає голову дівчині; козак убиває татарина.

У романтичній казці “Олена”, в яку Шашкевич за прикладом західно-європейських романтиків уклав глибший серйозний зміст, бачимо всі атрибути романтики: гірську дику сценерію, грізні постаті опришків, повну таємничості постать бандуриста Данилка, буйний світ народної фантастики, народні звичаї, нагальні вибухи пристрастей, що все разом засвідчує широке познайомлення автора з творами європейської романтики.

Також образи природи, описи краєвидів мають у творах Шашкевича романтичний характер, повний зловісної таємничості.

В “Погоні”

“. . . Світ вже смерком почорнів,
Сумненько пугач завив,
Ні там людей, ні там хати!

- - -

Блуд ту свище, туман грає . . .”

А в “Сумраку вечернім”:

“Сонце ясне померкло, світ пітьма насила,
Вшир і вздовж дококола сум ся розлягає,
Чагарями густими тьма вовків завила,
Над тином опустілим галок гамір грає.”
. . . Нависло небо чорними хмарами,
Тяжкими густі бори склонились тучами,
Зойкнули діброви і ліси застогнали!

Подібний понурий образ вечірніх сутінок і в “Олені”:

“Сонце спочило, смеркає. Тиха пітьма насила на тихі та узкі звори, вітер буйний осінний метав хмарами від верха до верха і гнав споловілим листом з гір в темні роздоли, то знов під круту стремену, скриплячи голими гілками відвічної дубини . . . Звір шелепотів чагарями за жром, часами вовк, голо-

дом пертій, дивними завив голосами; перісті опоки, закляті над безвістями стояли, здавалися при настиглій нічній мряці проживати та свої міняти становища, проходячися, мов нічні мари, бо, як та кажуть: “У страху великі очі . . .”

Вкінці за прикладом поетів-романтиків використав Шашкевич у своїй поетичній творчості дорогоцінності українського фольклору, черпаючи з народних пісень мотиви, образи, порівняння, символи, переймаючи ритміку.

Вірним і вмілим наслідуванням українських народних пісень є його “коломийки” (“Місяченько круглоколий закрився хмарою . . .”), поезії “Туча”, “Вірна”.

Навіть на заголовок книжки “Русалка Дністрова” приходиться глядіти як на витвір щирої романтики з ясным національним кольоритом. Знав “Русалку Дністрову” і Тарас Шевченко в часах, коли сам ще віддавав данину романтизмові, читав її в 1843 році, будучи в гостині у Платона Лукашевича і на одній із народних пісень, уміщених у “Русалці Дністровій”: “Ой, дуброво, дубровонько! Та доброго пана маєш . . .” побудував прекрасну свою поезію: “Ой, діброво, темний гаю . . .”

Але найбільше історичне значення виступу Маркіяна Шашкевича в проголошенні й переведенні його великої ідеї самостійного розвитку українського національного життя. Про цю велику ідею Творця українського національного пробудження в Галичині, яку без сумніву зародив романтизм своїми гаслами звернення до народности висловився славної пам’яті Митрополит Андрей Шептицький 5 листопада 1911 року, промовляючи в сторіччя народин поета над його могилою такими словами:

“Рідко кому дано довгі літа по смерті збирати довкола свого гробу представників цілого свого народу. Великі заслуги, великий талант, навіть великі діла на те не вистачать. І великих людей могили коротко після їх смерті присипав порох забуття, а цієї могили не забуде український нарід довгі століття, бо збирати його буде біля неї ВЕЛИКА ІДЕЯ, що перед роками була могутим товчком цілого нашого відродження, а сьогодні є для нас і на віки остане криницею цілющої води, що зрошує лани нашого церковного і народного життя і все відвіжує зелені надії на будуче”.

При тому приєднуючи для своєї ідеї людей, проголошуючи її прилюдно (“Судилось нам послідним бути . . .”) стояв Маркіян Шашкевич на ясных всеукраїнських позиціях. Про його всеукраїнську, соборницьку національну свідомість свідчать не тільки імена письменників Придніпрянщини, про яких згадує в “Передслів’ю” до “Ру-

салки Дністрової” (І. Котляревського, кн. М. Цертелева, М. Максимовича, І. Срезневського, Гр. Квітки-Основ'яненка, Е. Гребінки, П. Артемовського Гулака, Т. Падури), але й поезія “Побратимові”, де славить українську пісню, яка далеким гомоном голосить:

“ . . . Як при ЧОРНИМ МОРІ
Себе завітчає,
В СТЕПАХ на просторі
Весело заграє;
Як в водах - ДНІПРІ
Змивсь, прибереться,
Легеньким крильцем
На ДНІСТЕР занесеться . . . ”

Таким чином порівняння ідеї М. Шашкевича, якою пробудив Західню Україну з цілющою водою, що зроджує нову зелень надій, нове життя, буде не тільки гарною, але й вірною оцінкою всієї діяльності Маркіяна Шашкевича і того значення, яке вона має в історичному житті українського народу. Бо справді, чим цілюща казкова вода на зболілі рани, на тяжкі страждання, на безпомічну неміч хворого організму, тим була ідея М. Шашкевича для тієї частини українського народу, що жила в Австро-Угорській монархії. Поява “Русалки Дністрової”, невеличкої збірки українських народних пісень поруч із творами Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького й Івана Вагилевича, живою народною мовою писаних, вірної доні могутнього літературного напрямку, званого романтизмом, зробила перелім у житті західньої вітки українського народу, вказуючи їй чесний, єдиноправильний шлях дальшого національного розвитку.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

- BEERS H. A.: *History of English Romanticism in the 19th Century*, New York, 1901.
P. KLUCKHOLN: *Das Ideengut der deutschen Romantik*, Holk, 1942.
Я. ГОЛОВАЦЬКИЙ: Пам'ять Маркіяну Руслану Шашкевичу. Руська Письменність III. Твори Маркіяна Шашкевича і Якова Головацького. Вид. “Просвіта”, Львів, 1913.
Б. ЛЕПКИЙ: Маркіян Шашкевич. Літературні характеристики українських письменників. Галицька Накладня.
М. ВОЗНЯК: Оповідання про Маркіяна Шашкевича. Накладом Руського Т-ва Педагогічного. Львів, 1911.
Д. ЧИЖЕВСЬКИЙ: Історія української літератури. УВАН, 1956.
М. ГНАТИШАК: Великі роковини “Русалки Дністрової” (Мирон Залітач, Американські українці Рідній Школі).
ВОЛОДИМИР ДОРОШЕНКО: Маніфест “Руської Трійці”. В-во “Америка”. Філадельфія, 1959.
Д-р В. ЛЕВ: Від “Русалки Дністрової” до весни народів. Календар-Альманах на 1948 рік. Авгобург, 1948.

*) Доповідь ця була зачитана на конференції НТШ в Нью-Йорку в 1961 р.

Степан Кікта

ШАШКЕВИЧ У ФІЛАТЕЛІЇ

В цій статті обговорюємо весь матеріал з ділянки філателії, що відноситься до терміну “Шашкевичіяна”, тобто до особи о. Маркіяна Шашкевича, його творчости чи місць його культу. Оголошений тут матеріал буде першою публікацією на повищу тему, бо досі ніхто не займався цим питанням. З постановням “Заповідника М. Шашкевича” і видаванням його органу настав час на опрацювання дальших ділянок життя, в яких знаходимо гарні і ентузіастичні вияви пошани до Сина Підлісся, що прожив всього 31 рік, 7 місяців і 1 день, але за свою переважливу діяльність заслужив піонерського звання “Пробудителя” Галицьких Українців. Одною з цих нових ділянок модерного життя є філателія, яка у нас, не вважаючи на наявність фахових видавництв та ідейних збирачів-дослідників і пропагаторів, ще не здобула такого зрозуміння й поширення та застосування, яке вона могла б мати.

Філателія у стислому розумінні займається лиш поштовими (державними) марками, але з виховних, патріотичних і пропагандивних моментів у недержавних народів її засяг поширено також і на приватні (недержавні) випуски марок, охоплюючи при цім і всі пов'язані з марками публікації як бльоки, пам'яткові коверти й поштівки, максималки, першоднівки, спеціальне штемплювання, бланки листових паперів, пояснювальні додатки до випусків.

Наш Пробудитель не дждався ще державної марки, що виправдується коротким часом української державности. Зате впановано Шашкевича приватними виданнями, а це двома окремими серіями марок у ювілейному році 1961 (10 марок, 1 причіпка, 3 бльоки, 5 спеціальних штеплів, коверта) і трьома марками у двох спільних серіях з іншими діячами (1912 і 1948). Все те видане було емігрантами на чужині; — на території усїєї нашої Батьківщини не був випущений ніодин примірник. В усякім разі, оскільки було там колись якесь видання то воно не збереглося у вільному світі і остало нам невідоме. З цього висновок, що на рідних землях взагалі не вживали філателії як засобу популяризації — пропаганди — пошановання своїх діячів. Сума чотирьох випусків приватних еміграційних ограні-

заций теж є малою і потверджує факт, що земляки були в цього роду публікаціях надто скромні.

Обговорім подрібно цю філателістичну Шашкевичіану. Найстаршим є серія пропагандивних марок, що появилася у Відні перед Першою світовою війною, ок. 1912 р. коштом Української Мистецької Накладні. Серія була присвячена Шевченкові і Шашкевичеві та складалася з таких 4-ох марок: портрет Шевченка, його могила в Каневі, портрет Шашкевича, його могила у Львові. Марки були однокольорові, але їх друквано у спільних аркушах п'ятьома кольорами: бронзовим, сірофіолетним, сірозеленим, карміновим і темносинім. Вони друквані на добрім білім гумованім папері і були позубковані 11½. Довкруги рамка з вишивки, в долині два номінали “2” (гелери). Нам відомо про збереження всього двох серій цих марок, отже є вони раритетами. На виставці українських марок, влаштованій Союзом Українських Філателістів 2. 12. 1951 в Нью Йорку, на яку було стягнуто від збирачів майже комплет всіх українських філателістичних видань в найширшім понятті, цієї серії не було.

Другий раз Шашкевича вшанували маркою в серії світочів нашої літератури скитальці в таборі переміщених осіб (Люїтпольд казарми) у Ділінгені над Дунаєм в Баварії, '9 жовтня 1948. Марку видав комітет Фонду Допомоги Рідній Школі при культурно-освітнім відділі табору за рисунком Дам'яна Горняткевича. На кожній марці перед портретом поета показаний краєвид і вміщений напис “Рідній Школі на чужині” та номінал 5, 10, 20 або 50 (пфенігів нової валюти). Марки друквані в аркушах по 20 штук на крейдянім гумованім папері та позубковано 11 при чім невелику кількість оставлено незубкованими. Марка Шашкевича була першою в серії — і її надруквано 3700 штук. Дальші купюри були віддані Лесі Українці, Франкові й Шевченкові. Марки розпродувано для придбання готівки, до потвердження виплати місячної вкладки як також вживано для поштових оплат в часі принагідних “пошт” внутрі табору. Поза табором цей випуск був невідомий — і тепер не можна його набути. Так отже обидва перші видання не принесли ширшої популяризації ні діячів ні видавців. Практично беручи аж до 150-літнього ювілею Шашкевича не був вшанований відповідним філателістичним виданням.

Ювілейні марки віддано в обіг 6 листопада 1961 у двох містах Сполучених Держав, а це у Філадельфії коштом Асоціації Української Католицької Преси і у Клівленді у видавництві “Українського Музею”. Найгарніша з мистецького боку марка Шашкевича з Філадельфії композиції мистця Василя Дорошенка побачила світ старанням

голови АУКП д-ра Лева Мидловського і є дуже радісним явищем. Це ж бо нефілателісти оцінили вагу марки і з власної ініціативи здобулися на пишній дарунок культові Пробудителя і автора “Веснянки”. Шкода тільки, що офсетовий друк не був найкращий і що зроблено замалий і неvistарчальний наклад, через що серія по місяцеві була вичерпана. Марки ці появилися на білім гумованім папері у двох аркушах, зубковані $11\frac{3}{4}$; один був кольору сепія з 30 марками (розміром 31×45 міліметрів кожна) і наголовком: “150-ліття народин о. Маркіяна Шашкевича Пробудителя Галицької Землі та Передвісника Соборности України” і долішнім текстом: “Асоціяція Української Католицької Преси Філадельфія 1961”, а другий червоного кольору з 42 меншими марками (28×38 мм- і без наголовку, який перед продажем відтято через недотягнення друку. Рисунок марки подає в еліпсі портрет Пробудителя. ім’я й прізвище, роки “1811—1961”, листки лавру, два смолоскипи, квітки, номінал “5” (центів) і повну назву видання. Вдале виконання змістовного рисунку заслуговує на те, щоб марку перевидати більшим накладом і поширити між громадянством.

Найбільшим із усіх видань філателістичної Шашкевичіани був 11-ий випуск “Українського Музею” у Клівленді в Огайо; бо на нього склалися марки (зубковані $11\frac{3}{4}$ і незубковані, блок “Рік Ювілеїв”, пам’яткові конверти, спеціальний штемпель, пояснювальний додаток і супровідний лист до відборців. Однокольорові (гранатові) аркуші марок обнимають 24 марки і одну причіпку в центрі, а маргінеси заповнені даними про випуск і цитатою з П. Псалма Русланового: “Віра серця мого, як Бескид, твердо постановилась на любові”. Чотири перші марки мають однакову рамку з роками “1811” і “1961”, цифрою “150”, номіналом “1 шаг” і описом “Ювілей Маркіяна Шашкевича Пробудитель Дороговказ”. В середині вміщено портрет, на другій марці книжки “Русалка Дністрова” з 1837 р., на третій Пам’ятник-Хрест у Підліссі з 29. 10. 1911, на четвертій нагробник у Львові з 1906 р. П’ята марка має побільшений портрет в овальнім вінку і текст англійською мовою. На причіпці зацитовано “заповіт” Маркіяна, впоетизований в другім Псалмі в 1835 р. Продажна ціна була 50 ц. за аркуш.

Блок “Рік Ювілеїв” присвячений спільно: Пророкові Шевченкові і Пробудителєві Шашкевичеві, яких ювілеї відзначувано в 1961-ім році. На блоці є три марки з одного рисунку мистця Михайла Дмитренка з доданням відмінних років на зовнішніх рогах: на першій 1814—1861 і 1811—1843 — це роки життя обох поетів, на другій 100-літній ювілей Тараса, а на третій 150-л. ювілей Мар-

кіяна. Побіч них вікопомні перші книги “Кобзар і “Русалка Дністрова”, найкоротші цитати “Встане Україна” і “Разом к’ світлу”, ініціали “ТШ” і “МШ”, а в долнінї композиція з ювілейних дат і місцевостей Канів—Підлісся, які стали вже нашими національними святощами й символами. Наголовок: “Пророкові і Пробудителеві безсмертна слава”, а бічні маргінеси містять прізвиська обох поетів. Три марки на бльоці позубковано — і є вони першими українськими бльоками з таким спеціальним зубкуванням. Бльоки друковано двома кольорами на білім гумованім папері і на зеленім негумованім картонику. Половину накладу залишено незубкованою.

На пам’яткових ковертах видруковано в побільшенню першу марку з бльоку з пояснювальним підписом англійською мовою, в яким сказано, що “Кобзар” і “Русалка Дністрова” були полум’ям у відродженні українського народу; — тому й друк зроблено червоним кольором. На такі коверти з портретами поетів і змістовним мистецьким тлом наліплювано ще пашкевичівську марку і її скраю касовано спеціальним штемплем, що символікою знаків і конечних слів доповнював цілість. Штемпель “говорив” про ювілей “МШ” у “Клівленд в Огайо” в “1961” році, коли “Пробудитель” мав би “150”. Для франкування поштових розсилок вживано американської поштової марки за 4 центи з образом Фридриха Ремінгтона, яку видали Сполучені Держави того ж року у 100-літний ювілей “Маляра Заходу”. Ця марка мала нав’язувати до Шевченка — маляра. Стандартне оформлення коверт сектора філателії показане на ілюстрації ч. 30.

Видавець розраховував на рухливість й допомогу Шашкевичівських комітетів у поширенні видання і пропонував їм набути бажану кількість примірників бльоків, щоб потім роздавали їх учасникам ювілейних імпрез при вході на залі замість білетів чи бодай щоб продавали — і тому зробив як на наші умовини великий наклад, а саме 4500 аркушів марок, 9250 бльоків, 500 коверт і по 1000 писем. На превеликий жаль, не одержано ніодного замовлення і не заприходовано від комітетів ніодного цента. А шкода не лиш матеріяльна видавцеві, але моральна для тих всіх, що старалися відсвіжити культ Маркіяна та не змогли мати зрозуміння до такого засобу популяризації як марка, блок, коверта — з яких кожна з них сповнена пієтизмом до Пробудителя, до прецінного минулого, до рідної традиції.

В супровідних письмах діловод філателії писав: “До всенародніх святкувань ювілейів велетнів української літератури в цьому році, філателія докладає також свою частину і популяризує й утриває їх своїми засобами. З найновішим виданням, в пошану Пробудителя Галицької України о. Маркіяна Шашкевича, являємося оце у Ва-

Шашкевичівські марки з нагоди 150-річчя народження Поета. В горішньому ряді посередині марка Асоціації Української Католицької Преси у Філадельфії. Всі другі — видання Українського Музею, Відділ Філателії в Клівленді.

шим домі з проханням набути його та підтримати нашу діяльність. Філателістичні видання вносять в хату подих рідної культури, відновляють спомин про славне минуле, плекають пошану до провідників — і ці немаловажні прикмети ставлять нам обов'язок видавати такі коштовні речі та опісля оферувати їх громадянству і прохати вживати на щоденне листування." А на кожному друку з сектора філателії промовляє зазив: "Наліплюймо на все листування українські пропагандивні марки!"

В ювілейнім році появилoся у невеличкім накладі ще два бльоки. Перший з них призначений для делегатів XI. Загального З'їзду Федерації Товариств Українських Студентів Католиків "Обнова" в Чикаго в днях 8—10. 8. 1961, був виконаний видавцем "Підпільної Пошти України" Любомиром Рихтицьким. Чотирокольоровий філателістичний блок, 145x88 мм, містив в центрі наліплену марку ПШУ "Мати Божа — Покровителька України" (з 1954 р.) за 40 або 60) (це номінал), касовану печатками "Обнови", українською і англійською мовами, а в долині присвяту: "У 150-ліття народин о. Маркіяна Шашкевича". Через зміну паперів, кольорів і марок постало 6 відмін бльоків.

Другий блок був випущений старанням інж. Михайла Вінтовева в Бостоні. На білім картонику, 127x76 мм або на малих конвертах посередині відтиснуто фіолетним кольором Шашкевичівський

штемпель з Бостону, а по обох боках ювілейний штемпель “Українського Пласту” (1911—1961), на ліво синім, а на право зеленим кольорами. В долині датівником витиснено “Nov. 6, 1961”. Конверти з таким зовнішнім оформленням як теж конверти “Українського Музею” з маркою з клівлендського бльоку скасовано бостонським штемпелем розіслав інж. Вінтонів в дні 6. 11. 1961 з Бостону, чим виявив свій ентузіазм до культу Шашкевича.

Слід ювілею Пробудителя знаходимо також і на табльо абітурієнтів III. вищого курсу Школи Українознавства в Чикаго з весни 1962 р., на яким в долині вміщено першу марку з клівлендського бльоку.

Наліплена на листування марка має бути перебита (скасована) поштовим штемпелем. Не маючи власної пошти українські організації при нагоді більших імпрез чи ювілеїв влаштовують принагідні “пошти” і тоді касують нововидані пам’яткові марки спеціальним штемпелем. Звичайно так оформлені посилки, найчастіше на пам’яткових конвертах, повністках, листівках чи максималках пересилають державною поштою. Окремим об’єктом філателії є першоднівки, тобто такі ж посилки з датою випуску марки.

З ділянки спеціального штемплювання до Шашкевичіани заховуємо 5 штемплів: один “У. Музею” у Клівленді і 4 виконані у вибірні печаток Романа Іваницького у Бронксі. Для їх виготовлення печаткар вжив рисунку М. Дмитренка з клівлендського бльоку, замінивши на нім кольону і відкрити книгу двома великими книгами з українським написом “Русалка”, а на верхній “Кобзар”. Долиною розміщено у двох лініях англомовний підпис: “Taras Shevchenko Markian Shashkevych Ukrainian Poets”.

Для вжитку інж. Вінтонева до цього штемпля додано ще під рисунком англ. мовою “Бостон, Мас. 1961”. На третій відміві штемпля, для Філадельфії, відкинено ліву частину рисунку, наголовок верхньої книги змінено на “1961”, а читкіший підпис звучав: “Rev. Markian Shashkevych Ukrainian Poet”. Четвертий штемпель, для Ньюарку, зроблений за зразком попереднього лиш рік уміщено на чорнім тлі і скорочено підпис до самого лиш “Маркіян Шашкевич”.

У збірці українських відзнак не знаходимо ніяких металевих жетонів, медаліків і т. п., що збагачували б Шашкевичіану. Знаходимо лиш одну паперову стяжку до припинання до зовнішнього одягу і вона походить, як і пристало, з еміграційного центра культу Маркіяна — з Вінніпегу, з дати 22. 10. 1961.

Гарними пам’ятками є програмки з ювілейних концертів Шашкевича. В нашій збірці знаходимо їх всього дві: з Торонта з 26. 11.

1961 і з Сиракуз з 3. 12. 1961. Обі програмки добре видані на 4-ох сторінках з портретом на вступі. Сиракузька програмка двомовна.

Вкінці нашої інформації треба назвати пресові органи, які помістили вістку про появу ювілейних марок, часто з ілюстрацією і цим причинилися до розголошення видань. Редакторам “Америки” — української і англомовної, “Шляху” — обох секцій, “Біблосу”, “Гомону України”, “Народної Волі”, “Вістей” у Брюсселі, “Екрану”, “Вістей т-ва Рідна Школа” у Клівленді, “Української Газети” в Дітройті, “Парафіяльного Вісника парафії УПЦ св. Покрови” в Детройті та англомовного фахового місячника “Сіл Ньюз” належить виявити признання й подяку за моральну піддержку. Д-р Лука Луців у своїй новій книзі про Шашкевича теж включив відомості про марки, а Роман Іваницький оплачував в пресі ілюстровані оголошення про вироблювані ним ювілейні штемплі, які оферував по два долари.

* * *

На заключення зсумуймо всю філателістичну Шашкевичіану. Включаючи всі відмини друків матимемо збірку з 13 недержавних марок, 1 причіпку, 12 бльоків, 5 спеціальних штемплів, 1 листовий бланк, 1 фірмову конверту, 1 стяжку. Не можу скрити свого зауваження, що Шашкевичіана у філателії є надто скромна, незаслужено скромна. До її збільшення не причинилося навіть найрухливіше філателістичне видавництво “Підпільна Пошта України”, ні Пластова організація, ні сам Заповідник.

Безперечно, що посилена діяльність Заповідника у Вінніпегу причиниться до покращання ситуації в цій ділянці.

ВІД РЕДАКЦІ:

В цьому числі Читачі знайдуть як додаток аркуш марок Шашкевича, незубкований або зубкований і зелений бльочок “Рік Ювілеїв”, які були видані сектором філателії “Українського Музею” у Клівленді в Огайо. З вдячності за такий дарунок поділимося з Читачами основними інформаціями про цю установу й про видавця.

“Український Музей” у Клівленді заснований 15 лютого 1952 проф. Леонидом Бачинським, знаним широко і постійно активним громадським діячем від поверх сорока років в ділянках пластування, шкільництва, господарства, музейництва. Звичайний член НТШ., автор кільканадцяти практичних посібників і кількасот статей. Його вужча спеціальність — природознавство, а в останні роки займається інтенсивно бібліографією. Музейництвом займається від 1923 р. — ще з Карпатської України, а потім в Перемишлі, Ярославові, Бльомберзі і Клівленді. Клівлендський Музей вважається продовженням заснованого проф. Бачинським 25. 3. 1948 і веденого ним Музею Бритійської Зони Німеччини з осідком у Бльомберзі, якого

всі збірки у 29-ти скринях в часі переселення були переслані до Осередку Культури й Освіти у Вінніпегу. Музей у Клівленді за 11 літ діяльності зібрав до 8000 інвентарних чисел, з чого найбільше приходів було до книгозбірні. При Музею ведеться в системі архівів Української Вільної Академії Наук Архів ч. 5—“Харківський примірник”, в яким зберігається надсланий видавництвом один з 12-ти “обов’язкових” примірників всього друкованого слова для університетської книгозбірні у вільному Харкові. “У.М.” зареєстрований у стейті Нью-Йорк в дні 15. 7. 1959. Збірки приміщувалися при православній церкві св. Володимира, 2280 західна 11-а вул., якої тодішній парох і декан о. Антін Берик був щирим добродієм Музею. Від вересня 1958 Музей примістився у Пластовім Домі, 1202 Кенілворт Евеню, побіч Центрального Пластового Музею, веденого також проф. Бачинським. Музей назовні презентується громаді через великі виставки, яких урядив аж 15, виданням 6-ти брошур та філателістичним видавництвом.

Це останнє здійснив діловод філателії Степан Кікта, який від 26. 11. 1956 приготував і видав 12 серій марок, бльоків, повністок, першоднівок, максималок, листівок, пам’яткових конверт, бланків, хронік, інформацій, користаючися 12 мовами; все те у накладі 10,800 примірників коштом 5,800 дол. Ціллю видавництва є пропаганда української культури, політичного змагання до власної державности та голошення нашої правди засобами філателії і спорідненого мистецького друку. Рисунки виходили головно з під руки мистця Юліяна Волянюка з Лорейну в Огайо, але поодинокі проекти були виконані такими мистцями: Іван Кейван, Михайло Дмитренко, Святослав Гординський, Микола Івасюк, Осип Курилас, Мирон Левицький, Микола Битинський.

Всю працю сектора провадить сам діловод і він повнотою опрацьовує, допилює виготовлення й потім поширює та частинно фінансує всі філателістичні видання. Його віддання українській філателії від часу перенесення на цей континент в 1949 р. позначені організаційними, видавничими й авторськими успіхами. Він же й власник великої колекції марок України і других матеріалів. В цьому числі містимо його статтю “Шашкевичіяна у Філателії”.

Якщо Ви не збираєте марок і не хочете започаткувати колекцію, то найкращою прислугою справі буде наліпити марки на своє листування і розіслати в світ.

Для заінтересованих подаємо адресу видавництва:

Ukrainian Museum
Department for Philately
4176 Spring Crest Drive
Cleveland 9, Ohio, 44109, U.S.A.

Кожна нація велика в першій мірі своїми культурними здобутками. Доложм і ми свою цеголку до цього. Допоможім розбудувати Шашкевичівський Центр у Вінніпегу, де стоїть пам’ятник Пробудителєві, впорядковується парк його імені. Там теж розбудовується бібліотека й архів Великого Маркіяна. Вся праця Шашкевичівського Центру полягає тільки на добровільних пожертвах. Не оминіть нагоди, щоб і Ваше ім’я було на списку будівничих цього культурного осередку.

Михайло Марунчак

ДО ІСТОРІЇ ТОВАРИСТВА ІМ. М. ШАШКЕВИЧА В ЗОЛОЧЕВІ

Столітній Ювілей народження Маркіяна Шашкевича, що його обходила дуже величаво в 1911 році вся Галицька Україна завдяки розгорнутій ініціативі Головного Відділу Матірнього Товариства “Просвіта” у Львові, підніс культ Отця Маркіяна на високий п’єдесталь. З нагоди цього сторіччя Матірнє Товариство “Просвіта” враз з мережами своїх філій і читалень поставило собі за ціль поширити культ Маркіяна Шашкевича на широкі народні маси, а враз з цим поглибити в тих масах ідейний зміст духової творчости Пробудителя Галицької Землі.

Під впливом цих благодарних починів започатковано тоді в Золочеві Товариство ім. Маркіяна Шашкевича. Організатори цього товариства, на чолі з о. Володимиром Кальбою, поставили собі за ціль: “Зберігати й збирати пам’ятки, що відносяться до життя і культу Маркіяна, берегти його пам’ятник на Білій Горі й улаштувати там річично Красве Маркіянове Свято (цитуємо за Ст. Шахом” о. Шашкевич та Галицьке відродження, ст. 195). Первісні цілі товариства були начеркнені загальною й на цьому статуті існувало товариство аж 1930 року, коли то була потреба статут уточнити та поширити. В новому статуті від 1930 року вже говориться таке: “Ціллю Товариства є ширення культу Маркіяна Шашкевича і дбання про культурне піднесення українського народу (§ 1).” В другому параграфі говориться про способи осягнення цієї цілі, а саме: “а) консервація і збирання пам’яток, що відносяться до життя Маркіяна Шашкевича, б) здвигання нових і береження існуючих пам’ятників Маркіяна Шашкевича, а зокрема пам’ятника на Білій Горі в Підлиссю, в) улаштування сходин, нарад, викладів, концертів, прогульок, забав, г) видання відповідних цілям часописей, брошур і відозв, д) вношення пропам’ятних писем, петицій і відозв та висилання депутатцій в справах Товариства, е) ширення культури і національного освідомлення серед українського народу всіми законно дозволеними способами і средствами (гляди “Шашкевичівські Вісті” ст. 29, ч. 1, 1931).

Первісний статут товариства був схвалений в дні 31. XII. 1911 р. В нараді над уложенням статуту брали участь: Атанас Скобельський, судовий надрадник, Тадей Дияковський, радник Окружного Суду і д-р Теодор Ваньо, адвокат в Золочеві.

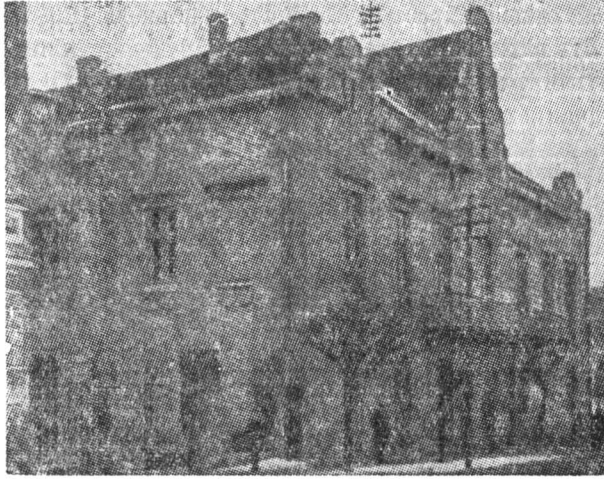
За основу першого статуту прийнято статут товариства "Руська Бесіда" у Львові. Для передісторії цього статуту варто відмітити, що ініціативу заснувати окреме товариство М. Шашкевича піднесено на комерсі в честь о. Кальби в дні 17. XII. 1911 р. знова черновик статуту підготував сам о. Кальба та переслав новицій комісії в дні 21. XXII. На комісії реферував статут д-р Теодор Ваньо, що відіграв визначну роль в праці Товариства в пізніших роках.

Перший статут підписали: о. В. Кальба, А. Скобельський, д-р Теодор Ваньо, С. Заліпський, В. Душенчук, К. Дияковська, М. Західний, В. Дольницький, А. Західна, В. Йойко, П. Яськів, І. Федорчак, С. Бучацький, о. Е. Громницький, о. д-р С. Юрик, Е. Дрогомирецька, Ф. Заяць, І. Мелешкевич, о. П. Петриця, М. Левицький, д-р К. Тинякевич, о. М. Хмільовський і П. Смаль. Рескриптом з 18. I. 1912, ч. XIIIа 20 Намісництво у Львові прийняло статут до відома, а Староство в Золочеві повідомило про це о. В. Кальбу письмом від 2. 2. 1912.

Перші Загальні Збори Товариства відбулися 14. III. 1912 в залі Бесіди. Книга протоколів з того часу затратилась. Правдоподібно в часі воєнної евакуації вивезена була з частиною документів в 1919 р. до Кам'янця Подільського. Учасники перших загальних зборів відтворили перебіг тих зборів з пам'яті щойно на третіх загальних зборах в 1921 р.

Першим головою Товариства був о. В. Кальба. Він з місця розгорнув був широку працю, але ненадійна смерть в дні 4. XI. 1912 р. звівечила широкі пляни. Тимчасом надійшла Перша світова війна, що перервала цілковито муравлину працю організації, що її вже в тому часі очолював д-р Т. Ваньо.

Рік 1918 пробудив Товариство до нового життя. В тому часі Товариство набуло на власність мурований поверховий дім в Золочеві, з великою залєю на збори та чвертьморговим городом в середмісті. Дім цей, що його популярно звали Касином, набуло Товариство від Акційного Гіпотечного Банку у Львові за суму 95.000 корон. Контракт купна і продажі підписали іменем Товариства д-р Т. Ваньо і Атаназій Скобельський в дні 28. 6. 1918 р. Грошей на завдаток не було і треба було зятягнути позичку. Зголосилися добродії великого діла. М. Балтарович, адвокат в Золочеві, тодішній український комісар Золочівщини та Греко-католицька парафія в Золочеві на чолі з о.

Будинок Т-ва ім. М. Шашкевича в Золочеві.

д-ром Степаном Юриком вирятували Товариство з фінансових клопотів, випожичаючи на завдаток по 10.000 корон. Купно дому дало товчок розвинути широку діяльність Товариства.

В тому ж році відбулись другі загальні збори, а треті щойно по війні 13 листопада 1921 р. Після третіх загальних зборів Товариство стало вести більш систематичну працю. Відбувалися регулярно річні загальні збори, інформація, звітування. Адміністрація дому забірала багато часу. При цій адміністрації заслужилися Карло Тома та Дмитро Казимира, директор Повітового Союзу Кооператив у Золочеві.

До історичних ухвал Товариства належить постанова від дня 7 серпня 1924 р., щоб заснувати при Товаристві Музей Маркіяна Шашкевича; далше постанова від 26 квітня 1925 р., щоб викупити Білу Гору, а в 1929 році схвалено ввести в життя постійну канцелярію, що допомогла впорядкувати працю Товариства. Знова на підставі вже нового статуту, що був затверджений Воевідством в Тернополі та Староством у Золочеві в дні 18. 4. 1930 р. (ч. акт. 6—609—1930), Товариство стало видавати в 1931 р. “Шашкевичівські Вісті”, що немало причинилися до спопуляризування Шашкевичівських ідей в широких масах.

БІЛА ГОРА

В столітні роковини народження М. Шашкевича український нарід завдяки масовій збірці дрібних пожертв цілої нашої спільноти

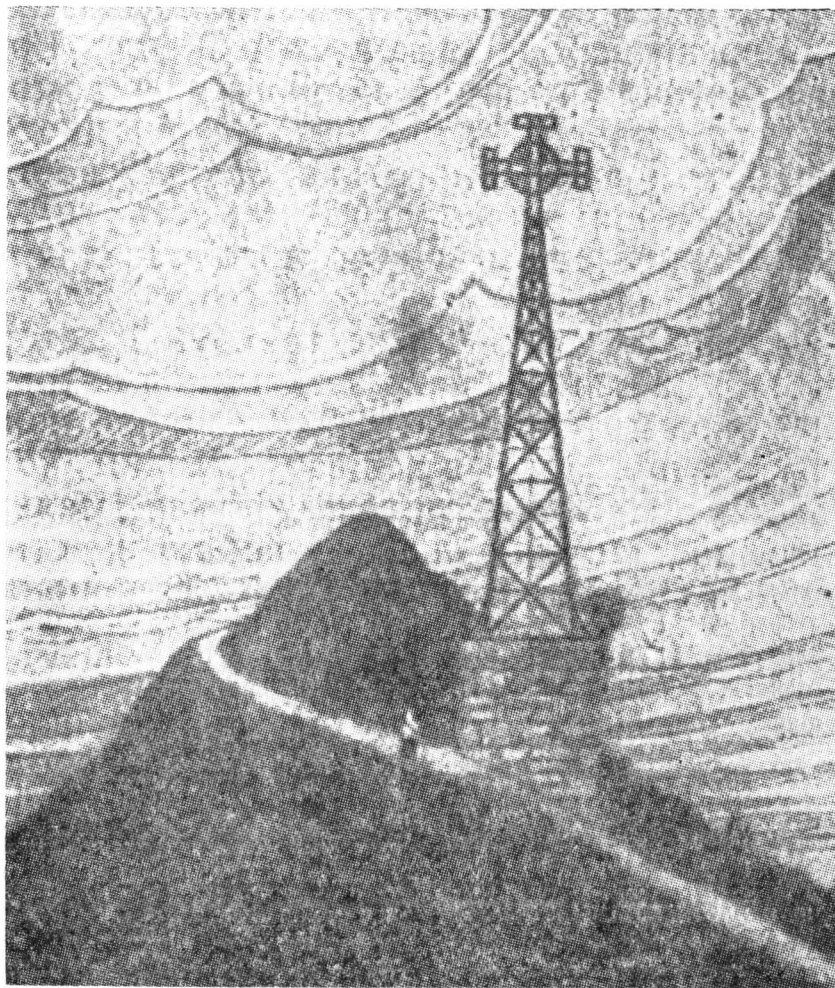
побудував пам'ятковий хрест на Білій Горі (парцеля 1238). В актах Товариства був захований виказ пожертв на будову пам'ятника. Цей виказ занотував в коштах пам'ятника 8.623.15 корон. В тому була позиція позички в сумі 3.774.15 корон. Годиться зауважити, що перша пожертва на пам'ятник була зложена в касі Народнього Дому в Олеську ще дня 16. VII. 1904 р. По день 1. IX. 1910 р. вплинуло було тільки 187.45 корон. Щойно з акцією "Просвіти" в 1911 р. почали обильно впливати жертви, а пам'ятник Маркіяна став дійсністю в тому самому році. На чолі збіркової дії стояв о. Володимир Кальба.

З 1911 року Біла Гора стає другим українським Каневем, місцем традиційних народніх прощ, а Товариство Маркіяна Шашкевича стає всестороннім опікуном цієї великої ідеї та тихим адміністратором місця прощі, улюбленої Маркіянової гори.

Кожнорічно в місяці серпні маси народу збиралися під Маркіяновим 25-метровим хрестом, щоб зачерпнути національної віри до дальшої народної праці. Навколо хреста на горі тягнулось 70-моргове пасовисько й ліс, що були власністю громади, монастиря і деяких господарів з Підлісся. Звідси розлягався чудовий вид землі української. На захід взносився Високий замок князя Льва, на схід вели пляхи до Золотоверхого Києва-Матері українських городів, на північ розпростиралась Надбужанська низина та простора Волинь, а на полудне майорили лісисті Карпати.

Товариство ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві поставило було собі за ціль викупити поля і ліс та зробити Білу Гору враз з довкіллям власністю цілого українського народу. З великим вдвіллям треба відмітити, що українські господарі власники парцель часто добровільно жертвували свою грядку для народного добра. Знова викуп парцель — це світла сторінка зусиль Товариства Маркіяна Шашкевича в Золочеві. Вже в 1930 році Владика Никита Будка, перший канадійський єпископ, довершив посвячення викупленої частини Білої Гори при великому здвизі людей. Дальша акція викупу продовжувалась аж до часу Другої світової війни.

На Білій Горі недалеко Маркіянового хреста була могила двох українських незнаних стрільців, що впали були в часі перших визвольних змагань. Ця дорога могила враз з Маркіяновим хрестом символізувала Маркіянову ідею та велику посвяту української людини, щоб та ідея була жива і вічна. Не диво отже, що Біла Гора стала в серцях не тисячів, а тисячів тисяч чимсь великим, надзвичайним, містерійним, святим.

БІЛА ГОРА З МАРКІЯНОВИМ ХРЕСТОМ — другий український Канів.
Місце традиційних народніх прощ, що ним опікувалося
Т-во ім. М. Шашкевича в Золочеві.

“ШАШКЕВИЧІВСЬКІ ВІСТІ”

В 1930 році Товариство ім. Маркіяна Шашкевича розгорнуло працю не тільки в культурній ділянці, але також в економічній площині. Щоб реалізувати ці пляни, треба було мати пресовий орган, що популяризував би розроблені пляни. Тому то в 1931 році стали появлятися “Шашкевичівські Вісті”, кварталник на 32 сторінки, що став офіціозом Товариства ім. М. Шашкевича. На жаль, цей кварталник закінчив свою появу після трьох чисел (1, 2 і 3-4), таки в тому самому році, що став появлятися. Ідеї з’ясовані в цьому кварталнику та бібліографічне його обговорення заслуговують на окрему статтю.

Тут згадаємо тільки загальною, що Товариство змагало до приспішеного і цілковитого викупу Білої Гори. Щоб приспорити фондів на цю ціль, Управа Товариства розвинула ідею побудувати цілий ряд економічних підприємств. І так мала постати кооператива й інституції “Дрібної цвіткі” т. зв. лікарський тип, збіжевий, будівельний, спілковий млин, Шашкевичівський банк, “Шашкевичівські дуби”, Шашкевичівський інститут тощо. Мало що з того зреалізовано. Економічна криза в Європі в тому часі тяжко відбилась на великих плянах Товариства, а світова війна поставила їм остаточний край. “Шашкевичівські Вісті” видавались в тиражі 15.000. Редактором їх був д-р Теодор Ваньо. Побіч “Шашкевичівських Вістей” Т-во друкувало окремі заклики, листівки, памфлети. Тільки про потребу Шашкевичівського Інституту видано було брошуру в тиражі 7.000 примірників. Брошурка ця появилася в 120-річницю народження Маркіяна.

РЕЄСТР, МУЗЕЙ, АРХІВ, БІБЛІОТЕКА

Хоча Товариство Маркіяна Шашкевича винесло офіційну ухвалу в справі створення Музею Маркіяна Шашкевича щойно в 1924 році, то проте в Товаристві вже зберігалось багато пам’яток, зв’язаних з життям, творчістю і культом Маркіяна Шашкевича. 1924 рік оформив те все в одну величину — Музей, та архів М. Шашкевича. Була при Товаристві теж бібліотека, однак не спеціалізовано шашкевичівська. Багато матеріялу вплинуло до музею і архіву, коли то Товариство розвинуло акцію за реєструванням шашкевичівських пам’яток. Згідно зі закликом Товариства реєстер вівся після громад. В кожній громаді записувалися пам’ятки і пам’ятники в той спосіб, що реєструвались насамперед вулиці і площі, опісля пам’ятники, далше інституції, що носили назву М. Шашкевича, а вкінці інші предмети,

які зв'язані з діяльністю і життям Шашкевича, або які створено, щоб розвивати культ Шашкевича.

При реєстрації вулиць і площ, а також і пам'ятників Товариство добивалось знімок і точного опису реєстрованих об'єктів, включно з іменами осіб, що причинилися до цього.

Цікава була постанова щодо реєстрування інституцій, що носили назву Маркіяна Шашкевича. Товариство збирало не тільки точні дані про історію і розвиток інституції, але теж реєструвало, чим дава інституція оправдує це, що носить назву М. Шашкевича.

Всякі реєстровані пам'ятки розподілялись на дві групи. До першої групи зачисляло Товариство манускрипти, видання творів М. Шашкевича і предмети, як портрети самого Шашкевича, або його родини та інші пам'яткові речі по Маркіянові.

В другій групі реєструвались різні Шашкевичівські святкування, як концерти, академії, доповіді, вечірки тощо (гляди ст. 12—13 ч. 2, 1931, “Шашкевичівські Вісті”). Отже в другій групі було все те, що відносилось до культу Маркіяна, тоді коли в першій групі порядкувалось все, що в'язалось з життям і творчістю Поета.

ГІМНАЗІЯ ІМ. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Старанням Товариства Маркіяна Шашкевича зорганізовано в Золочеві Гімназію ім. М. Шашкевича. Першим директором цієї гімназії став о. Михайло Хмільовський, один із членів основників Товариства. В гімназії учителювали визначні педагоги, як: Михайло Бараник, пізніший директор гімназії “Рідна Школа” в Городенці, Іван Винар, пізніший професор у Львові, Дмитро Бурка й багато других.

З цієї гімназії вийшли сотні ідейних студентів, що зайняли передові позиції в культурному і громадському житті спільноти.

Трудилися в рядах Товариства сотні, а то й тисячі шанувальників Маркіяна. Часто допомагали вони не тільки в організаційній праці. Звичайно вони першими відгукувалися з фінансовими жертвами, щоб в той спосіб допомагати двигати Товариство вперед. Для історії годилося б відмітити такі імена як перший голова та організатор Товариства о. В. Кальба, дальше його наступник д-р Т. Ваньо, члени управи й другі, як: о. д-р С. Юрик, о. Йосиф Кравчук, Кирило Кузьма з Білого Каменя, Г. Марусин з Княжого, д-р Ілько Цьокан, Володимир Кравчук, д-р Лев Хомінський, Д. Гошовський, о. М. Хмільовський, Микола Мартинюк, Дмитро Казимира, Микола Кравчук і багато-багато других, а серед них передусім Михайло Балтарович. Маючи великих ідейників в своїх рядах Товариство пляну-

вало великі речі. В тридцятих роках воно розвинуло заходи, щоб на Білій Горі побудувати величаву церкву, яка мала б заступити стару пересувальну каплицю. Проект під цю церкву виконав знавець мистецтва В. Січинський. На жаль цього проекту Товариство не зреалізувало так, як не зреалізувало багато інших великих задумів.

Та мимо цього Товариство ім. М. Шашкевича в Золочеві залишило за собою світлу сторінку праці і культу Маркіяна Шашкевича серед нашого народу. Візитною карткою Товариства перед широкими масами були щорічні Краєві Свята.

Великі пляни цього історичного Товариства та ширина праці тільки свідчать, якими живогворними соками кормила шанувальників Маркіяна Шашкевичівська Ідея.

Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича висловлює оцим щиру подяку Редакціям, Видавництвам і поодиноким Жертводавцям, що надіслали до Бібліотеки й Архіву Заповідника книжки, журнали, знімки, поштові марки, вирізи з часописів тощо.

Окреме пкльвання виявили цією справою: УВАН (Вінніпег), Український Музей в Клівленді, Отці Василіяни, "Голос Спасителя" в Йорктоні, Українське Видавництво "Добра Книжка" в Торонті, "Українські Вісті" в Едмонтоні, "Свобода" в Нью-Йорку, "Еклезія", Монтреаль, НТШ у Ванкувер, дир. С. Шах (Мюнхен), ред. А. Курдидик (Вінніпег), д-р Л. Мидловський (Філадельфія), М. Озарук (Рочестер), інж. М. Фляк і О. Юркевич (Едмонтон), І. Романюк (Мирнам), п-і П. Кузенко і п-во Т. Кобзей, А. Господин (Вінніпег) та другі.

* * *

Музей, Архів і Бібліотека Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу з вдячністю приймуть від Вас найменшу дрібницю, що зв'язана з культом безсмертного Маркіяна. Є у Вас знімки зі Шашкевичівських святкувань, задержалась промова з цього свята, афіш, програмка, стяжка, летючка, квіток вступу? Надішліть це все до Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу. Це буде одна із цеголок великої культурної будови. Не відкладайте, а зробіть це зараз. Це дрібна цеголка, але з таких цеглин постане велика будівля.

Markian Shashkevych Centre
49 Euclid Avenue
Winnipeg 4, Man., Canada

о. Йосиф Пуляк

ШАШКЕВИЧІВСЬКІ РОКОВИНИ ТА ПАРК ІМ. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Величаво проходили Шашкевичівські святкування в 1961 році. Всі українські національні організації поза кордонами Батьківщини спішили відмітити у винятковий спосіб 150-річчя від дня смерти Безсмертного Маркіяна, Пробудителя Українського Народу на Західніх Землях, великого ідеаліста-священника, що підняв тиху революцію проти заскорузлости тодішньої нашої провідної верстви та взніс на високий п'єдесталь народню мову, цю нашу гордовиту княжну, що була брудною попелюшкою та тинялась жебрачкою на початку 19 сторіччя.

Святково відмічував ці роковини український Вінніпег. Централь Комітету Українців Канади видала з цієї нагоди окрему відозву. УВАН відбула ювілейну сесію присвячену Отцеві Маркіянові. У Вінніпегу видано з нагоди ювілею працю “Маркіян Шашкевич на тлі доби”, накладом Загальної Бібліотеки УКТ. Поодинокі установи відбули святочні сходи, присвячені Великому Маркіянові.

Неабияку працю для вишанування о. Маркіяна Шашкевича пробило Товариство “Рідна Школа” ім. М. Шашкевича та парафія св. Андрея, установи на Пойнт Даглес, як ми звемо популярно Шашкевичівська дільниця. Годиться відмітити, що “Рідна Школа” ім. М. Шашкевича враз зі своїми складовими організаціями та посестрами завжди високо держала прапор свого ідейного Опікуна.

Тому то, в зв'язку з 150-річчям з дня народження автора “Русалки Дністрової”, “Рідна Школа” та парафія св. Андрея перші створили ініціативний комітет та дали поштовх до величавих святкувань цілого міста Вінніпегу. За їх ініціативою та в співпраці з іншими національними організаціями міста був створений окремий комітет для відновлення і перенесення пам'ятника Маркіяна Шашкевича, а в дальшій праці заініційовано спорудження Парку ім. М. Шашкевича.

Ініціатори святкувань хотіли дати щось трівого до культу Отця Маркіяна. Нагодою до цього була 36-та річниця “Рідної Школи” ім. М. Шашкевича, річниця установи з ім'ям Шашкевича, що була влу-

чена в програму Шашкевичівських святкувань цілого міста. В той спосіб громадський комітет бажав теж відмітити працю “Рідної Школи” для ширення культу М. Шашкевича та окремо віддати шану тим піонерам, що цей культ впродовж 36 років пирили. З цієї нагоди відбувся святковий обід в “Рідній Школі” в якому взяли участь представники понад 30 організацій міста, представники Президії КУК, Міської Управи, Манітобської Легіслатури та численне духовенство на чолі з Митрополитом Кир Максимом Германюком.

Серед святкових промов була теж промова нашого Архипастира. Слово Митрополита Кир Максима Германюка, крім своєї глибокої думки та святочного настрою, містило в собі теж історичну заяву, що відносилася до створення Парку Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу. Приявні з помітним ентузіазмом прийняли врочисту заяву Владика, що площу, на якій приміщувалася стара церква св. Андрея, Владика рішив пожертвувати в однозгідності з парафією св. Андрея під Парк ім. Маркіяна Шашкевича.

Доля хотіла, що площа ця саме приміщується через невелику дорогу напроти вже існуючого пам’ятника Маркіяна Шашкевича, що його будувало Товариство “Рідна Школа” ім. М. Шашкевича в роках 1943—1944 з піддержкою всього українського громадянства Канади. Відбувалось це в соті роковини від смерти Поета-Відродителя.

Після святкувань був створений Громадський Діловий Комітет, що взяв собі за завдання впорядкувати пам’ятник і парк ім. М. Шашкевича. Комітет очолив Василь Запісоцький, голова “Рідної Школи”, а постійними членами цього Комітету були обрані: Іван Беднарський, Василь Берестянський, Петро Гаврисин, мгр. Іван Геврик, п-і Емілія Гунчак, Олександр Загорода, п-і Параскевія Кузенко, д-р Михайло Марунчак, Іван Нестор, Мирослав Співак та автор цих рядків. Покликаний до життя Комітет негайно намітив плян та почав збірку потрібних фондів. Цей Комітет після декількох засідань опрацював плян, щоб площу, на якій приміщується пам’ятник Поетові, получить з площею, призначеною під Парк Отця Маркіяна.

Щоб це перевести в життя, треба було б тільки усунути кусок вулиці з “Meade Street” поміж Юклід та Джервис. Спочатку виглядало це надзвичайно просте, однак коли виявилось, що у вирішенні цієї справи приймають участь крім міських урядів теж метрополітальні уряди, Громадський Діловий Комітет мусів прийняти до уваги не тільки всі легальні дороги до муніципальних урядів, але також скомпліковані контакти цих урядів між собою. У вирішуванні цієї справи заважила нездицидована постава “Вінніпег Трафік Коммишин”, яка повідомила “Сіті Інжинерінг Департамент” листом від 29 липня 1963,

щоб здержатися з децизією, доки “Метро Трафік Департамент” не вирішить справи т. зв. однобіжних вулиць в Шашкевичівській дільниці. Останній лист головного міського інженера від 8 серпня 1963 до уповноваженого Громадського Комітету запевняє, що справа получения обох площ буде вирішена впродовж двох місяців. На жаль, це покищо не сталося. Якщо б міські й метрополітальні уряди вирішили справу в нашу некористь, то все таки Парк ім. Маркіяна Шашкевича скорше чи пізніше заіснує тільки на парафіяльній площі, що собою обнімає коло три міські лоти.

Цей меморіальний Парк був би під адміністраційною опікою міста. До речі, до цього вже домовився з містом Громадський Діловий Комітет, тоді коли українська спільнота мала б над цим Парком тільки опікунчий нагляд.

Добре складається, що на цій церковній площі є ще два, історичного значення, пам'ятники. Один із них вшановує пам'ять 50-річчя прибуття до Канади Василя Єлиняка та Івана Пилипівського, що збудований в 1941 році, а другий присвячений світлій пам'яті українських воїнів та воїнів Канади, що віддали своє життя “за друзі своя” в Другій світовій війні.

До цієї символіки українського піонерського плуга і українського меча в Канаді, пам'ятник і Парк Маркіяна Шашкевича будуть символізувати українську духовість в Канаді, зокрема вказуватимуть на вузлову вартість рідного слова та рідної мови в житті народу, яким то справам посвятив Маркіян Шашкевич своє ціле життя.

Не диво отже, що українська спільнота Вінніпегу, як теж цілої Канади, очікує з помітною нетерпеливістю того дня, коли то Парк Маркіяна Шашкевича буде святочно відкритий та стане впорядкованою дійсністю.

Громадський Діловий Комітет переконаний, що це станеться не пізніше як 1964 року.

Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича просить всі українські Видавництва на еміграції, щоб були так ласкаві й надсилали до Бібліотеки Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу всі публікації, в яких є або була яканебудь згадка про Маркіяна Шашкевича. Зокрема проситься про це часописні й журнальні Видавництва, що часто поміщують шашкевичівські рецензії, бібліографії, спомини, вістки про святкування на Батьківщині й на еміграції тощо. Бажанням Кураторії Заповідника Маркіяна Шашкевича є зберегти кожний рядок, що стосується до життя, творчості й культу цього Великого Будівничого Української Нації.

ШАШКЕВИЧІЯНА НА СТОРІНКАХ ПРЕСИ

НАРОДНІ МАСИ Й НАДАЛІ ПЛЕКАЮТЬ КУЛЬТ ВІДРОДИТЕЛЯ.

ВІЛЬНА УКРАЇНА, Львів,

помістила від дня 9 жовтня 1962 року репортаж пера Тараса Мигала про "відкриття пам'ятника Маркіяну Шашкевичу" в Підлиссі.

"ЛІТЕРАТУРНА УКРАЇНА", Київ:

"Відкриття пам'ятника - погруддя поета-будителя з нагоди 150-річчя з дня його народження перетворилося на справжнє свято культури українського народу. Вклонитися Маркіяну Семеновичу прибули вдячні нащадки . . . І день видався напричуд соняшний. На мальовничій галявині, де стояла хата, в якій 6 листопада 1811 року народився поет, зібралися письменники, композитори, митці . . . На центральній площі села людське море . . . Ректор університету імені Івана Франка Е. Лазаренко розповідає про політичне значення боротьби Шашкевича за збереження української мови . . . З великою увагою слухають

присутні вітання білоруського письменника Д. Бугайова, виступи автора погруддя, львівського скульптора Дмитра Кравича . . . Глибоко в серце западають карбовані строфи вірша Р. Братуня, читані автором.

Тисячам очей відкривається світле, натхнене обличчя Маркіяна Шашкевича, брата геніяльного Тараса, батька безсмертного Каменяра . . .

Погляд поета летить вдалечінь, на Україну, чоло відкрите вітрам. На руку з книжкою сперте ніжне підборіддя. Поет весь в задумі..."

УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ, Едмонтон,

реферуючи цю подію на своїх сторінках від дня 1 листопада 1962, додають від себе зауваження: "Справді, Шашкевич задумався. Як не задуматись, коли його власною рукою, на якій сперте ніжне підборіддя, хитро заслонили його священний комірець?"

ПРЕСА ПРО СТВОРЕННЯ ЗАПОВІДНИКА МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ", Чикаго:

Закінчуючи ювілейний рік Маркіяна Шашкевича, вирішено у Вінніпегу, в приміщенні Т-ва "Рідна Школа" ім. М. Шашкевича, установи, яка 37 років популяризувала письменника, відкрити заповідник Маркіяна Шашкевича (ч. 3—3151, 1963).

"ГОМІН УКРАЇНИ", Торонто:

". . . Шашкевичівський центр е

надбудовою тих надбань, що їх внесли українські піонери Шашкевичівської дільниці у Вінніпегу, де п'яється пам'ятник Маркіяна, перший український пам'ятник на північно-американському континенті загалом . . ." (ч. 13-723, 1963).

"АМЕРИКА", Філадельфія,

під заголовком "Заповідник Маркіяна Шашкевича" (ч. 37, 1963) так пише: "Збори Кураторії Запо-

відника Маркіяна Шашкевича, який створився у Вінніпегу, Канада, зробили підсумки своєї дотеперішної праці (5. 2. 1963) й ствердили, що цього роду Шашкевичівський центр у Вінніпегу, де є пам'ятник Маркіяна Шашкевича, має велике майбутнє перед собою . . .”

“УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ”, Едмонтон, під заголовком “З'їзд Українців Католиків Манітоби провів успішні наради” читаємо:

“З'їзд схвалив також дати піддержку Кураторії Заповідника о. Маркіяна Шашкевича, що організує Шашкевичівський Центр у Вінніпегу (ч. 42, 1963).

120-РІЧЧЯ СМЕРТИ М. ШАШКЕВИЧА В УКРАЇНІ

“ЛІТЕРАТУРНА УКРАЇНА”, Київ, вшанувала в 45-тому номері газети з 1963 р. 120-річчя з дня смерті Маркіяна Шашкевича. Редакція вмістила знімку поета й під заголовком “120 років тому помер визначний український письменник, редактор-видавець “Русалки Дністрової” М. Шашкевич” і вмістила чотири цитати, а від себе не дала нічого. Під самою знімкою поета вміщена цитата самого Шашкевича з передмови “Русалки Дністрової”, а саме “зволила добра воля появитися і у нас збірником народних наших пісень . . . суть то здорова, повносили ростки, о котрих нам цілою душею дбати, огрівати, плекати і зрощати, доки під крилом часу . . . хорошого і кріпкого засіяють величею”. Побіч цієї цитати є цитовані три короткі оцінки виступу Шашкевича визначних літературних постатей: І. Франка, О. І. Білецького, і М. Т. Рильського.

Рильського оцінка взята з його праці “Нова українська поезія дожовтневих часів, Київ 1957, стор. 22”. Цікаво, що в цій десятистрічкової фразі опустили редактори “Літературної України” таке основне ствердження М. Рильського про “Русалку Дністрову”. Цитуємо пущене ре-

чення: “Основною темою й метою збірника було збудити національну свідомість і в цьому полягало його революційне значення” (Підкреслення наше. — Ред.)

ПРИВІТАННЯ

“ШАШКЕВИЧИЯНИ”

“ПОСТУП”, Вінніпег:

“Точно в 120-річчя смерті Предвісника і Пробудителя Українського Відродження, о. Маркіяна Шашкевича, бо 7 червня 1963 появилися у Вінніпегу орган Заповідника Маркіяна Шашкевича — бюлетень “Шашкевичіяна” ч. 1 . . .

Як бачимо, Бюлетень заповідається цікаво і варт його мати, а вінніпегські українці повинні його окремо підтримати, що саме їх місто стає творцем і осередком культу Великого Маркіяна . . .” Знова “Українські Вісті” з Едмонтону так кінчають вступну про появу “Шашкевичіяни”, від 1' липня 1963:

“УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ”, Едмонтон

“. . . Шашкевич, провідна постать у переломову добу Українського Народу, заслуговує на довічну вдячність і пам'ять. Вінніпегські організатори мають право розраховувати на підтримку всієї української спільноти в цій країні”.

Редакція просить вибачення в тих Авторів, що їх праці не поміщені в цьому числі. Їх використаємо в слідуючому випуску.

З НАДІСЛАНИХ ЛИСТІВ

У зв'язку з появою першої відозви Кураторії Заповідника Маркіяна Шашкевича та з нагоди 120-ої річниці смерті о. Маркіяна Шашкевича як теж появи змісту першого числа “Шашкевичіани” у формі циклоstileвого бюлетеню, Кураторія Заповідника та Редакція “Шашкевичіани” одержали багато листів заохоти та побажань в праці. З браку місця тільки деякі листи можемо видрукувати і то в скороченні.

Редакція

о. Дамаскин Попович, ЧСВВ, Мондер, автор книжки “Маркіян Шашкевич на тлі відродження Галицької України” (Мондер, 1943).

“За часів Маркіяна стогнав простий нарід у панщині та тонув у забутті й темноті. Інтелігенція, а її тоді було дуже мало, ставилась до нього байдуже, а народня мова була для неї чимось понижаючим. Жива мова дрімала в серцях мільйонів селян і бракувало такого, що відізвався б нею голосно й випровадив її на світ. Ця роля припала якраз о. М. Шашкевичеві. Теперішні часи є подібні до тодішніх, тільки в противному значенні. Там вороги переслідували український нарід і його мову, а тут власні сини України встидаються говорити рідною мовою і асимілюються, хоч можуть свобідно плекати свою мову, звичаї й обряд.

Ювілейні річниці в честь Шашкевича дають нагоду освідомити наш нарід, а головню нашу молодь і спиянти асиміляцію. Постають товариства ім. М. Шашкевича, появляються книжки, збираються фонди, щоб поширити культ Поета”.

Проф. Михайло Тершаковець, Філадельфія), автор численних друкованих праць про Маркіяна Шашкевича, так пише з місця лікування:

“ . . . Як українець і дослідник життя, творчости і значення М.

Шашкевича в історії нашої культури, дякую ініціаторові, Управі, всім членам “Заповідника Маркіяна Шашкевича”, а зокрема невтомному, все помисловому Голові проф. Я. Рудницькому, за те, що покликали до життя таку корисну установу, яка зможе зібрати цінний матеріял для збереження пам'яті про таку величну постать.

о. Юрій Мельничин, ЧСВВ, М-Протоігумен, Апостолес, о. Володимир Ковалик, ЧСВВ,

“ . . . Наші Отці в Аргентині гра-тулюють Вашому відважному і пробоевому гурткові, що з одвертим лицем поставив собі перед очі популяризацію Патріота, Пробоевика, вбогого, скромного, слабого здоров'ям, але незломного духа і безсмерного ідеєю — Маркіяна Шашкевича, священника, що вмів пов'язати патріотизм із релігією, яка не вбивала його геніяльних польотів, але їх посилювала. Тішимося, що в Вінніпегу постав Центр Маркіянових Звєличників, які не тільки будуть розбудовувати бібліотеку, архів і парк Шашкевича, але також Бюлетеном будуть лучитися із усіми прихильниками, звєличниками безсмертного Шашкевича.

Тому, просимо прийняти від Отців Василян в Аргентині та їхнього місячника “Життя” щирий привіт і побажаннями . . . ”

о. Шамбелян Мирослав Марусин, Рим, односельчан Пробудителя:

“. . . Дуже дякую за посилку Вашого окружного листа в справі першого числа “Шашкевичіяни”. Щиро вітаю той Ваш почин і обіцяю підтримати Ваше діло наперід тим, що маю, тобто яким дописом про Отця Маркіяна, мого односельчана. Молю Бога, щоб благословив Ваше діло . . .”

Д-р Л. Луців, Джерзі Ситі, шашкевичезнавець, автор найновішої праці про Пробудителя п. з. “Маркіян Шашкевич”.

“Бажаю успіхів у Вашій праці. Я в майбутньому не відрікаюся від того, щоб Вам дещо післати, як напишу щось цікаве . . .”

Д-р Сава Никифоряк, Нью Йорк, “. . . Вітаю Вас і Ваших однодумців з прекрасним помислом створення Заповідника Маркіяна Шашкевича для зібрання й збереження всієї спадщини Великого Пробудителя Галицької Землі.

Лише для зареєстрування в Пропагандній Музейній книзі Заповідника подаю Вам до відома, що від 1908 року маю в своєму посіданні “Русалку Дністрову” в оригіналі.

Прочі речі перешлю Вам, чи також подам до зареєстрування.

Щасти Боже в розпочатковому й так хосенному ділі . . .”

Осип Юркевич, Едмонтон, земляк о. Маркіяна:

“. . . Свого часу в “Новому Шляху” був Ваш заклик до збірки всяких пам’яток нашого Заповідника. За останніх кілька років в мене набилося багато знімок з Підлисся і їх пересилаю в цьому листі. Сьогодні багато змінилось в Підлиссі. Приходства, де уродився Маркіян, вже немає. Колодязь за моїх часів мав дерев’яне цембрин-

ня — сьогодні бетонове. Поля до-вкруги зколективізовані. На залучених знімках подаю пояснення. В селі є музей Маркіяна і два написи на будинку можна відчитати по-більшаючим шклом. Другий напис: “Комуністом стати можна тільки тоді, коли збагатити свою пам’ять виданням всіх тих багатств праці для всього людства.” Таке я вчитав своїм шклом на будинку музею. У мене є ще книжечка: “1811—1911 рік” з передмовою К. Студинського і зо знімками того часу, але в дуже пошарпаному стані — поста-раюся її оправити і Вам післати...”

Дир. Степан Шах (Мюнхен), автор монументальної праці “Отець Маркіян Шашкевич та Галицьке відродження”, в довшому листі наго-лошує konieczність видавати “Шашкевичіяну” друком, а не циклости-лем. Підчеркує потребу частоті появи органу. Радить видавати квар-тальник під назвою “Шашкевичівські вісті”, подібно як видавалися в 1931 році в Золочеві. Вітає думку й почин видавати власний орган. Обі-цяє піддержку і бажає “усім по-клонникам Шашкевичівської ідеї ба-гато успіхів.”

Українська Бібліотека

ім. С. Петлюри в Парижі:

“. . . З великою приємністю Ра-да Української Бібліотеки імені Си-мона Певлюри в Парижі довідала-ся, із присланої Вами відозви, про Ваші шляхетні заходи-утворення Заповідника Маркіяна Шашкевича і присвятити свою працю культурі Великого Пробудителя Землі Га-лицької.

Щиро вітаємо Ваш благодарний почин і бажаємо повного успіху у Вашій цінній праці, а Вашому ор-ганові “Шашкевичіяна” стати дже-релом усього, що зв’язане з куль-том Великого Маркіяна ...”

ТІ, ЩО ЇМ ЗАВДЯЧУЄМО П'ЯВУ “ШАШКЕВІЧІЯНИ”

Нам приємно є представити Читачам “Шашкевічіяни” першого Фундатора-Добродія нашого журналу. П. Мирослав Співак, що оплатив друк і папір цього числа, є членом Кураторії Заповідника М. Шашкевича та рівночасно член Комітету по перебудові пам'ятника та устроєння Парку М. Шашкевича у Вінніпегу.

На рідних землях брав живу участь в суспільно-громадському житті родинного села Терпилівка, Збаражського повіту. Був секретарем Читальні “Просвіти”, Клубка “Рідної Школи”, Районової Молочарні, головою Т-ва “Відродження”, член Матірнього Т-ва “Просвіти” та Т-ва “Сокіл” у Львові. Працював окружним організатором асекунраційного Т-ва “Дністер” та адміністратором видавництва “Український Голос” в Тернополі. При цьому позаочно навчався в УТГІ в Подєбрадах (Чехія). Арештований кількакратно польською поліцією та переслідуваний німецьким окупантом. Вкінці відбув

штрафлягер в Лінцу. На еміграції зорганізував український табір в Лінцу й був його секретарем а опісля головою.

Прибувши до Канади, з місяця включився в організоване життя. Працював в Канадсько-Українському Інституті “Просвіта” через три роки секретарем а зараз член заряду. Є він співосновником Відділу Л.В.У. та його дворічний секретар, співосновник СУМ та член її управи. Він секретар Будівельного Комітету при Інституті “Просвіта”, член контрольної комісії кооперативи Норд Вінніпег та Верховної Управи Братства св. Миклоая як теж голова його Першого Відділу. Також є він містоголовою Північно-Виборчого Комітету та секретарем місцевого відділу КУК й членом других установ.

Йому й всім тим, що зложили свої щедрі датки на дальше видавання журналу, складаємо на цьому місці ширю подяку.

ЗЛОЖИЛИ ПОЖЕРТВИ:

100.00 до. — Товариство Рідна Школа ім. М. Шашкевича.

По 25.00 дол.: — О. Прелат В. Кушнір, Парохія св. О. Миколая — ОО. Василяни, Жіноче Товариство ім. О. Басарабової, о. Шамб. Й. Пуляк, проф. Я. Рудницький, п-і П. Кузенко, д-р М. Марунчак, Sell-Rite Wholesale Ltd., о. Шамб. Р. Добрянський.

По 20.00 дол.: — п-і Д. Чіпка і В. Гараяк. **18.00 дол.:** — Загальна Бібліотека “УКТ”.

(Продовження на окладинці)

МИРОСЛАВ СПІВАК,
Фундатор “Шашкевічіяни”

- По 15.00 дол.: — І. Нестор і Голден Віт Бейкері (п-ство Данки).
 По 10.00 дол.: — Сенатор П. Юзик, о. І. Шпитковський, мгр. П. Са-
 лига, д-р Р. Бучок, інж. С. Романів, І. Зборовський і М. Боячок.
 7.00 дол.: — Т. Кобзей. 6.00 дол.: — Мгр. Р. Сенчук.
 По 5.00 дол.: — о. В. Слабий, д-р М. Мандрика, О. Загорода, В. Кінах,
 мгр. І. Геврик, І. Яремій, В. Василькевич, В. Божик, М. Політило, Ф. Ми-
 хайлюк, Л. Рудницький, А. Паляниця, В. Маріш, М. Кльоцко, Д. Шеремета,
 С. Камуля, П. Юрків, Г. Якимів, С. Марко, І. Шимечко, Й. Барицький, Д.
 Гіджак, В. Рибчук, І. Паркасивеч, І. Беднарський, Р. Саведчук, п-во В.
 Кропельницькі, Л. Стойкевич, К. Плохий і Т. Гелемей.
 По 3.00 дол.: — о. М. Оленьчук і о. В. Зварич.
 По 2.00 дол. — д-р В. Маркусь, Ю. Шумський, В. Чопик, С. Кікта,
 проф. М. Тершаковець, М. Рибалт, І. Мичан, Г. Іванчук, В. Стасів, В. Ба-
 люта, І. Сичило, Г. Литвин, О. Монастирський, М. Лехман, Г. Вільгановс-
 кі і А. Загарійчук.
 По 1.00 дол.: — М. Гуняк, І. Кокорудза, Т. Бариляк, П. Холоднюк, І.
 Дрогобицький, Г. Блащук, П. Бойко, М. Дивонюк, Д. Галярник, М. Ан-
 друшко, д-р Л. Луців і О. Юркевич.

ХТО ЧЕРГОВИЙ?

СПИСОК ПОЖЕРІВ НА ПЕРЕБУДОВУ ПАМ'ЯТНИКА ТА УЛАШТУВАННЯ ПАРКУ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

- 100 дол. — “Товариство “Рідна Школа” ім. М. Шашкевича.
 По 25 дол. — Братство колишніх Вояків І-ої Української Дивізії УНА,
 Парохія Пресвятої Евхаристії (Іст Кіддонен), А. Завальницький і В. Гара-
 няк.
 По 20 дол. — Українсько-Канадійське Товариство (УКТ), Павло Па-
 рахін і Дж. Барицький.
 По 15 дол. — Українська Католицька Церква Неустаючої Помочі Ма-
 тері Божої (Елмвуд), Станиця кол. Вояків УПА, Українське Національне
 Об'єднання (УНО) і Українська Кооператива “Калина”.
 По 10 дол. — о. Шамб. Р. Добрянський, о. Шамб. Д. Шевчук, П.
 Голінка, Мирослав Співак, Іван Нафус (ЗДА) і Василь Запісоцький.
 М. Музика — 7.75 дол.
 По 5 дол. — Ліга Українських Католицьких Жінок (Брендон), Сена-
 тор Василь Вал, о. Шамб. С. Семчук, мгр. І. Геврик, Іван Лесів (Торон-
 то), Михайло Михайлюк, Микола Мишишин, Г. Мозіль, Степан Мокрій,
 Ярослав Бойко, Іван Гаврилюк, Петро Крип'якевич, Славко Ребчук, п-і П.
 Кузенко, А. Стойко, Юрко Середич, Йосиф Медвечук, Г. Бохно, Голден
 Віт Бейкері (п. Гр. Данко), Василь Юрців і Н. Муць.
 В. Берестянський — 3 дол.
 По 2 дол. — Ліга Українських Католицьких Жінок (Парохія св. Ан-
 дрея), І. Курило, Н. Бодикевич, А. Бендера, С. Дудюк, А. Мостовий, о.
 Іван Кристалович, інж. С. Романів, Іван Пеняк, М. Топар, інж. В. Коссар,
 С. Демчишак, Д. Босак, М. Коваль, А. Галярник, М. Чайковський, С. Кі-
 сіль, С. Курцеба, І. Зборовський, Дж. Киба, А. Цігулець, І. Нестор, М.
 Петрук, В. Яримчук і Н.Н. — По 1.50 дол.: Н.Н. і С. Пашкевич.
 По 1.00 дол. — п-і М. Табак, М. Теренятяк, І. Баран, М. Калита, В.
 Матвій, Н.Н., Іван Савчак, В. Балюта, Г. Щербанюк, П. Орісюк, А. За-
 гарійчук, Г. Блащук, п-і С. Елій, С. Паучок, І. Луців, О. Микитка, С.
 Ганькевич, Н.Н., Петро Батіг, Н.Н., С. Пашкевич, Г. Голуб.

(Продовження в черговому числі)

ШАШКЕВИЧІВСЬКА ВИСТАВКА

присвячена

120-РІЧЧЮ СМЕРТИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА
70-РОКОВИНАМ ПЕРЕНЕСЕННЯ ТЛІННИХ
ОСТАНКІВ З НОВОСІЛОК ЛІСНИХ ДО ЛЬВОВА

Відкриття виставки в неділю 1-го грудня 1963
в залі УНО при 935 Мейн, Вінніпег.

Виставку попередить святочна програма.

В цій програмі приймають участь мистецькі сили
Вінніпегу.

Шашкевичівська виставка у Вінніпегу, це перша
на американському континенті. На виставці буде виложено
ний угольний камінь українського відродження, цебто
оригінальний примірник “Русалки Дністрової” (1837).
Єдиний примірник в Канаді.

В другій частині **чайне прийняття** організованого жіноц-
тва. Цьому патронують: Організація Українок Канади,
Т-во ім. Ольги Басарабової й Ліга Українських Католиць-
ких Жінок св. Андрея.

Початок точно год. 3-та пополудні.

Приходіть громадно й святочно. — Виставка триває один
день. — Впишіть своє ім'я в книгу відвідувачів.

Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича